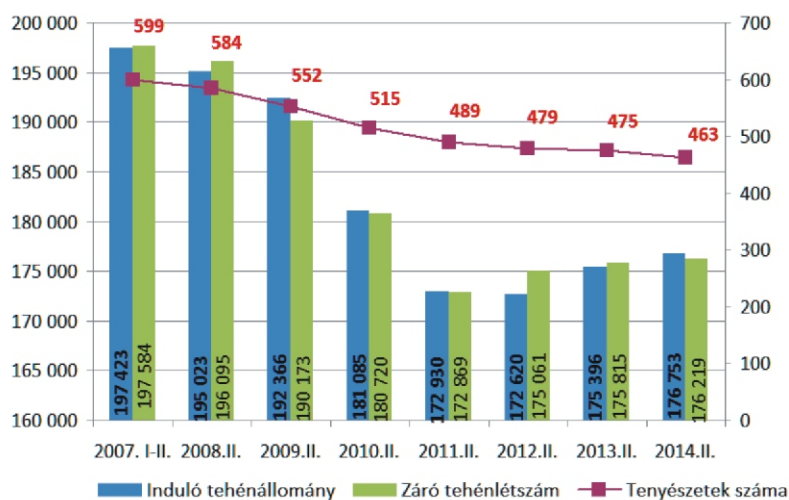
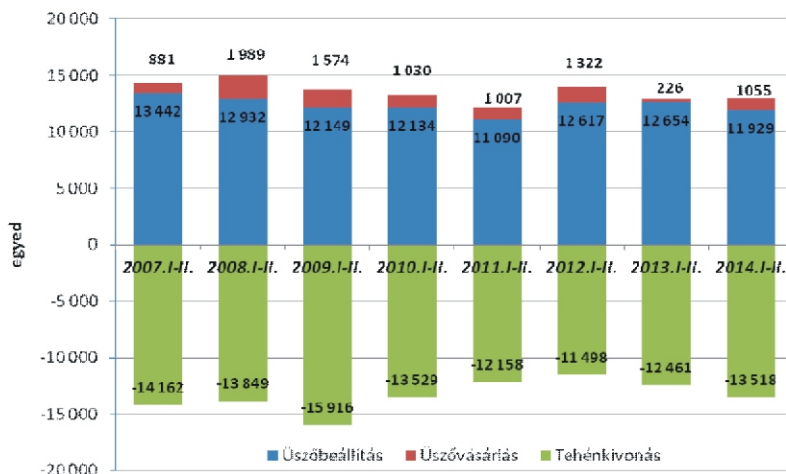

VIII. A TEJÁGAZAT ÖKONÓMIÁJA

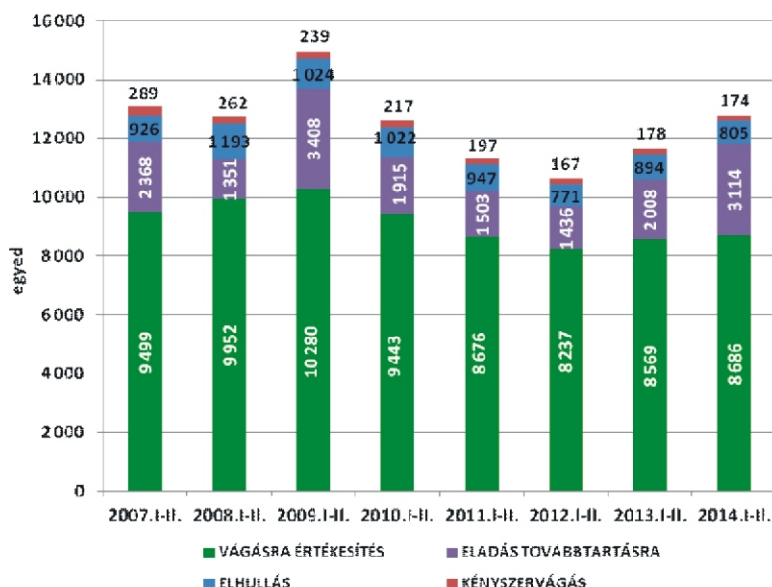
1. ábra: Az „A” módszerrel ellenőrzött tenyészetek száma, induló és záró tehénlétszáma (db, 2007-2014., I-II. hó)

2. ábra: Az üszőbevétel és tehénkivonás alakulása az „A” módszerrel ellenőrzött tenyészetekben (db, 2007-2014., I-II. hó)

3. ábra: A tehénkivonás megoszlása az „A” módszerrel ellenőrzött tenyészetekben (db, 2007-2014. I-II. hó)

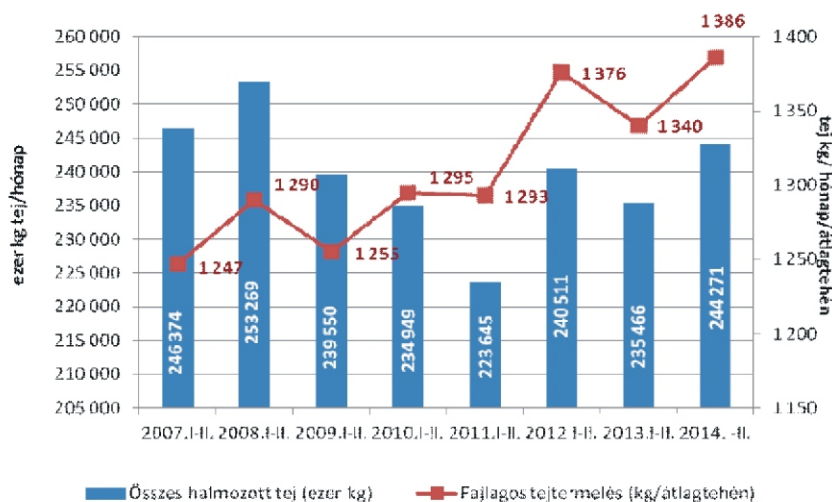

Az „A” típusú ellenőrzésben résztvevő tenyészetek száma kismértékben, 12-vel csökkent (-2,5%) az elmúlt év azonos időszakához képest, ugyanakkor mind a nyitó mind a záró tehénlétszám gyakorlatilag változatlan, 2014 február végén a tavaly februárhoz képest 404-gyel több tehenet tartottak a termelésellenőrzött állományokban. Januárhoz képest az „A” módszerrel ellenőrzött tenyészetek száma 1-gyel lett kevesebb, míg az elmúlt 8 év alatt számuk 23%-kal csökkent (-136). 2007 februárja óta a záró tehénlétszám ennél kisebb mértékben, 21.635 egyeddel (-11%) csökkent, így a telepenkénti átlagos tehénlétszám 330-ról 381-re nőtt.

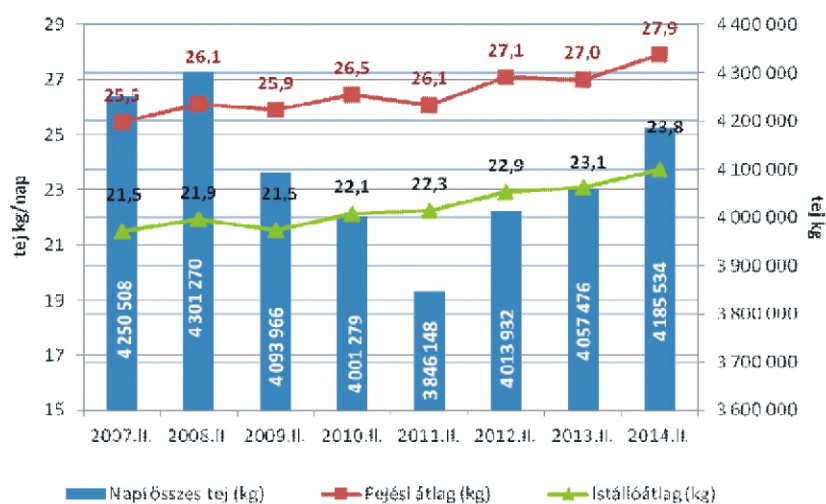
Az „A” típusú ellenőrzésben résztvevő tenyészetek januári 1-i induló tehénlétszáma 2013-ról 2014-re kismértékben (+1.357 tehen; +0,8%) nőtt, ugyanakkor 2014 első két hónapjában elenyésző mértékben (-534 egyed; -0,3%) csökkent a tehenek száma. Ennek elsődleges oka, hogy a kivont tehenek száma jelentősen, mintegy 8,5%-kal emelkedett (+1.057 tehen) az előző év azonos időszakához képest, míg az üszőbeállítások száma jelentősebben csökkent (-725 egyed; -5,7%). Ezeket a negatív folyamatokat valamelyest ellensúlyozni tudta, hogy az üszővásárlások száma (+829 egyed) továbbra is többszöröse (+367%) a tavalyi év azonos időszakában megfigyeltnek, bár akkor az üszővásárlások száma rendkívül alacsony volt (összesen 226 egyed), és gyakorlatilag most közelítette meg az azt megelőző évek szintjét. Összességében elmondható, hogy az idei évben a tehénkivonás nagysága meghaladta a megelőző 3 év átlagát, ezzel szemben az állománypótlás gyakorlatilag változatlan maradt.

Az állományváltozási adatokon belül, a tehénkivonás megoszlását tekintve elmondható, hogy a vizsgált 8 éves periódus teljes időtartama alatt az év első két hónapjában az állományból kivont tehenek többségét vágásra értékesítették (64-72%-át), a selejtezett tehenek száma az idei periódusban megközelítette a 8,7 ezret, ami az összes tehénkivonás 64,3%-ának felelt meg. Az összes tehénkivonás 2,4%-áért a kényszervágás, 10,3%-áért pedig az elhullás volt felelős, amelyek a legalacsonyabb részarányok a megelőző 7 év azonos időszakához képest, míg kiemelkedő arányban (23%-ban, 3.114 egyed), továbbtartásra értékesítették az állatokat. A tehénkiadás megoszlása hasonló volt az előző év azonos időszakához, annyi szignifikáns különbséggel, hogy a kivont tehenekből többet értékesítettek továbbtartásra és kevesebbet vágásra. A 2014. január 1-i induló tehénlétszámhoz viszonyítva január végéig a tehenek 7,6%-át vonták ki a termelésből, 5,1%-ukat selejtezték és 0,8%-uk elhullott.

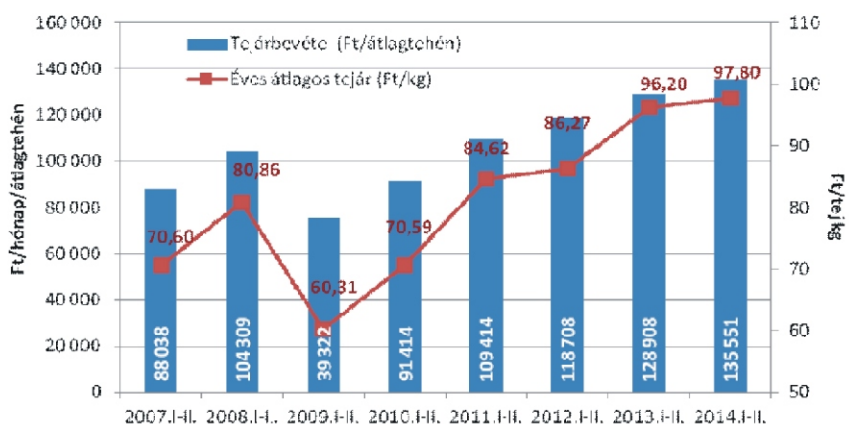
4. ábra: Összes halmozott és fajlagos tejtermelés az „A” módszerrel ellenőrzött tenyészetekben (db, 2007-2014. I-II. hó)

5. ábra: Fejési és istállóátlag, valamint a napi összes tejtermelés az „A” módszerrel ellenőrzött tenyészetekben (2007-2014., I-II. hó)

6. ábra: Tejárbevétel és az éves átlagos tejár az „A” módszerrel ellenőrzött tenyészetekben (2007-2014. I-II. hó)

Az „A” típusú ellenőrzésben részt vevő tehenek számának csökkenése csak 2011-ig volt egyértelműen nyomon követhető az összes halmozott januári-februári tejtermelésben, azóta ismét növekedésnek indult. Ennek az az oka, hogy az elmúlt 8 év alatt a kalkulált átlagtehenenkénti fajlagos tejtermelés az év első két hónapjában 169 kg-mal (+11,1%) 1.386 kg-ra nőtt, ezen belül az elmúlt egy év alatt +46 kg-mal (+3,4%) emelkedett. A fajlagos tehenenkénti tejtermelés még sohasem volt ilyen magas, még az eddig rekordévnek számító, 2012. évi termelést is felülmúlja. A gyakorlatilag stagnáló állatlétszám és a növekvő fajlagos tejtermelés eredője a bővülő összes halmozott tejtermelés, ami nagyobb, mint az elmúlt 5 évben bármikor.

A nagyobb összes halmozott tejtermelés természetesen megmutatkozik a magasabb napi összes tejben is. 2014 februárjában ez a mutató jóval magasabb volt az előző év februári adatához képest (+128.058; +3,2%), gyakorlatilag a 2007. februári napi termelési szintjét közelítette meg, ami lényegesen magasabb a megelőző 5 év februári adatainál. Ugyanakkor a fejési és istállóátlag az elmúlt 8 év februárjait vizsgálva 2014-ben volt a legmagasabb, 2,4, ill. 2,3 kg-mal több (+9,6%, ill. +10,4%), mint 2007 februárjában. A fejési és istállóátlag egyértelműen mutatja, hogy tejhasznosítású tehenek genetikai kapacitását egyre inkább ki tudjuk használni.

Az átlagtehenenkénti tejárbevétel 2014 első két hónapjában 5,2%-kal (!) nőtt a tavalyi év azonos időszakához képest, ami döntő részben a fajlagos tejtermelés 3,4%-os növekedésének volt köszönhető, kisebb részben, pedig a termelői tejár 1,7%-os emelkedésének. A 2013 január-februárban megfigyelt, az azt megelőző évhez képest jelentős, 8,6%-os tehenenkénti tejárbevétel-emelkedés okát viszont a 2013-ban megfigyelt 11,5%-kal nagyobb tejárban kell keresnünk, ami a tavalyi év tejelő tenyészetekben jelentős többletjövedelmet generált. Bár a tejáremelkedésnek a 2009. évi mélypont óta megfigyelt töretlen növekedése jelentősen lassulni látszik, de ezen a magas szinten stabilizálódó termelői tejár - a különböző uniós és nemzeti agrártámogatásokkal együtt - jelenleg is méltányos jövedelmet biztosít a hatékonyan termelő tehenészeteknek.

Dr. Ózsvári László PhD, MBA

tanszékvezető egyetemi docens
SZIE ÁOTK, Állat-egészségügyi Igazgatástani és Agrárgazdaságtani Tanszék